

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Prvostepena presuda od 24.IX 1964.

Vijeće: Zvone Rihtman, prof.dr Natko Katičić, prof.dr Vladislav Brajković

Uništenje podmorskog kabla - Temelj i visina naknade štete - Pojam luke - Viša sila - Ako kabel leži izvan područja luke, brodar koji se poziva na višu silu, koja je prouzrokovala oštećenje kabla, mora dokazati da nije kriv za štetu - Ako iz registra privrednih organizacija ne proizlazi drukčije, sidrište ne spada u područje luke - Za oštećenje kabla koji ne spada u osnovno sredstvo poduzeća luke ne primjenjuju se propisi Uredbe o redu u lukama, nego načela Konvencije o zaštiti podmorskih kablova - Brodar se ne može pozivati na višu silu ako je u zimskoj sezoni vjetar pokazivao tendenciju jačanja, pa on, unatoč tome, nije poduzeo potrebne sigurnosne mjere - Ako se uništen kabel ne može zamijeniti kabelom istog kvaliteta jer se više ne proizvodi, organ korištenja ima pravo na naknadu štete u visini cijene dobave novoga kabla, kojega kvalitet sam određuje sa zavisnim troškovima, a nema prava na razliku u vrijednosti između uništenog i novoga kabla - Sud nije vezan rješenjem lučke kapetanije, donesenim u administrativno-kaznenom postupku

Ispred zadarske luke tuženikov brod bio je usidren jednim sidrom. Tokom noći vjetar je dostigao toliku jačinu da je sidro počelo orati i uništilo podmorski kabel. Tužitelj, kao organ korištenja kabla, tuži brodara za naknadu štete. Brodar u svoju obranu navodi da nije za štetu odgovoran jer da se radilo o višoj sili. Tužitelj pak među ostalim iznosi da se uništen kabel više ne proizvodi, a da je njegov kvalitet bio takav da je praktički bio neuništiv. Novim kabelom, koji je slabije kvalitete, da će biti oštećen. Sud je djelomično uvažio tužbeni zahtjev iz ovih razloga:

Sud je prije svega bio dužan utvrditi da li se na ovaj sporni slučaj imaju primijeniti propisi Uredbe o redu u lukama i Pravilnika za izvršenje Uredbe o redu u lukama, napose s obzirom na propis čl.16 Uredbe, vodeći računa o tome da se brod nalazio na sidrištu, a ne u samoj luci, kao i o tome da oštećeni kabeli ne predstavljaju lučke uređaje i naprave koje se nalaze u korištenju i upravljanju luke, nego se naprotiv radi o stvarima koje se nalaze u upravljanju i korištenju tužiteljevom.

S obzirom na propis čl.1 i čl.16 Zakona o iskorišćivanju luka i pristaništa, pomorsku luku sačinjava kopneni

i vodeni prostor s izgrađenim obalama, lukobranima, potrebnim slobodnim prostorom, uređajima i postrojenjima i drugim objektima namijenjenima pristajanju brodova, ukrcavanju i iskrcavanju putnika i robe, uskladištavanju i ostalim manipulacijama robom, kao i opskrbi, popravku i zaštiti brodova od nevremena, a područje luke određuje se aktom o osnivanju poduzeća luke. Sud je stoga uredu radi pribavio od Okružnog privrednog suda u Splitu kao registarskog suda spise o registraciji poduzeća "Gaženica" poduzeće luke Zadar, pa je iz njih ustanovio da oni ne sadrže podataka o području luke, a niti specifikacije naprava i uređaja, koji bi se imali smatrati lučkim napravama i uređajima.

Sud je stoga pošao od nesporne činjenice da se brod "Progres" nalazio usidren na sidrištu, tj. van onoga kopnenog i vodenog prostora koji je naveden u čl.1 ZILP, pa budući da aktom osnivanja područje luke nije protegnuto van toga prostora, sud je utvrdio da se brod "Progres" u kritično vrijeme nije nalazio u luci. Osim toga pošavši od druge nesporne činjenice da se oštećene naprave /podmorski kabeli/ nalaze u upravljanju i korištenju tužitelja, a ne poduzeća luke, sud je utvrdio da oni ne predstavljaju lučke naprave koje su zaštićene u čl.16 Uredbe o redu u lukama. Zbog toga sud smatra da se na ovaj spor ne može primijeniti Uredba o redu u lukama, pa dosljedno tome niti načelo isključive odgovornosti oštetioca za počinjenu štetu, što je sadržano u čl.16 te Uredbe; spor se stoga ima raspraviti po općim načelima imovinskog prava o naknadi štete.

Pri nespornoj činjenici da je tuženikov brod oštetio tužiteljev kabel, na tuženiku leži teret dokaza da je do štete došlo bez njegove krivnje. Takva ekskulpacija moguća je ako oštetilac dokaže da je do oštećenja došlo povodom poduzimanja mjera nužnih za obranu života i sigurnosti ljudi i broda, ali nakon što su bile poduzete sve nužne mjere opreza da se takvo oštećenje izbjegne. Ovo načelo može se smatrati standardnim načelom otkako je ušlo u Konvenciju o zaštiti pomorskih kabela od 1884.g.; nema stoga smetnje za njegovu primjenu i na slučajeve koji inače ne spadaju pod pravni režim Konvencije. Prema tome, da bi se mogao ekskulpirati, tuženik je dužan prije svega dokazati da je poduzet potrebne mjere opreza da do oštećenja kabela ne dođe.

U ovom sporu tuženik se poziva na višu silu kao stvarnog uzročnika štete. Sud međjutim nalazi da tuženik nije dokazao da se nalazio i da se morao nalaziti pod udarom više sile.

Prema tuženikovoju tvrdnji, on se u noći našao pod iznenadnim udarom vjetrova orkanske jačine, koji je izazvao podoranje sidra i zanošenje broda. Odatle bi slijedilo da

tuženik osnovano nije mogao očekivati da će se naći pod udarom takvog nevremena, tj. da je ono nepredvidjeno i nepredvidivo, van njegove mogućnosti ili dužnosti da poduzme potrebne mjere opreza za takav slučaj. Sud je međjutim iz dokaza izvedenog pregledom meteorološkog izvještaja lučke kapetanije u Zadru za 23.I 1963. našao da to ne stoji.

Iz pregledanog izvještaja slijedi naime da je na dan 23.I 1963. između 7 i 10 sati ujutro, dakle u vrijeme kad se brod usidrio, vladao vjetar smjera N jačine 2-5 Bofora, nadalje da je vjetar tokom dana stalno jačao do 6 Bofora, a da je od 24 sata do 5 sati 24.I na mahove dosizao snagu 9 Bofora. Prema tome, tuženikov brod je tokom cijelog dana bio izložen jakom vjetru, koji nije pokazivao tendencu popuštanja nego jačanja, a s obzirom na to da se je to zbivalo usred zime, nije ni bilo opravdanog razloga očekivati da snaga vjetra neće jačati. Naprotiv, s obzirom na godišnje doba i na te meteorološke prilike trebalo je računati s mogućnošću jakog jačanja vjetra, pa stoga poduzeti i mjere opreza koje bi dobar pomorac poduzeo za sprečavanje utjecaja jačanja vjetra. O tome je tuženik bio dužan voditi računa, tim više što se njegov brod nalazio pod balastom, a ne pod teretom, zbog čega je davao manji otpor vjetru, te što je znao i znati morao da se nalazi u zoni podmorskih kabela. Zbog toga se brod nije smio smatrati dovoljno osiguranim obaranjem samo jednog sidra. Sve da je u momentu sidrenja i bilo dovoljno obaranje samo jednoga sidra, brod je u toku dana s obzirom na stanje vjetra morao oboriti i drugo sidro, da bi tako spriječio zanošenje ako nastane jači vjetar. Pod opisanim okolnostima brod nije mogao smatrati nepredvidivim nastajanje jačeg vjetra u noći, već ga je nasuprot tome morao očekivati. Tuženik se stoga ne može na nastajanje jačeg vjetra pozvati kao na višu silu. Naprotiv, nastalo podoranje sidra i zanošenje broda mora se smatrati posljedicama nedovoljnog sidrenja, tj. posljedicom propusta poduzimanja nužnih mjera opreza, koje je dobar pomorac bio dužan poduzeti za sprečavanje svakog oštećenja, a posebno još i za sprečavanje mogućnosti da dodje do oštećenja pomorskih kabela položenih u zoni gdje se brod usidrio.

Sud u smislu čl.11 Zpp nije vezan rješenjem donesenim u administrativno-kaznenom postupku, pa ne usvaja niti obrazloženje na temelju kojeg je taj postupak bio obustavljen.

S obzirom na izneseno tuženik u osnovi odgovara za štetu koju je tužitelju nanio oštećenjem, odnosno uništenjem kabela.

Što se tiče visine štete sud nalazi da se u pogledu njenog osnovnog dijela, tj. u pogledu naknade vrijednosti uništenog kabela i njegove zamjene drugim, ne mogu usvojiti

inače suprotna stajališta stranaka. Činjenica je da se prava vrijednost uništenoga kabela više ne može sa sigurnošću odrediti, jer se kabeli ove vrste više ne proizvode; isto tako nije moguće sa sigurnošću odrediti niti vijek trajanja kabela one kvalitete i izrade kakav je bio uništen kabel, pa se zbog toga ne može ocijeniti niti njegov stepen amortizacije i istrošnje, niti mogućnost budućeg korištenja. Odatle proizlazi da taj dio tužbenog zahtjeva u stvari ide za naknadom u novcu jedne činidbe koja je po sebi postala nemogućom, jer se nabava istovrsnog kabela u naravi više ne može izvršiti. Sud stoga može priznati tužitelju samo onu štetu koja mu je nastala zbog zamjene uništenog kabela novim kabelom, koji će po sadašnjem stanju tehnike i po funkcionalnosti uspješno nadomjestiti uništen kabel. Pri tome sud polazi sa stajališta da je tužitelj po svojoj privrednoj funkciji i po odgovornostima koje mu iz nje izvire sam ovlašten da izabere kabel sadanje proizvodnje, koji će najbolje odgovarati potrebama kojima je služio uništen kabel. Sud ne usvaja tuženikov prigovor da će tužitelj na taj način dobiti kabel veće funkcionalnosti, jer je već istaknuto da se ne može sa sigurnošću tvrditi da će tužitelj novim kabelom dobiti istu vrijednost koju je tuženikovom krivnjom izgubio, pa niti ako se usvoji da će novim kabelom, zbog njegove veće funkcionalnosti, osigurati mogućnost veće frekvencije saobraćaja nego što bi je uništenim kabelom mogao postići.

Z.R.

B/ Odluke stranih sudova i arbitraža

APELACIONI SUD ENGLEŠKE

Presuda od 15.X.1964.

Esmail / Trading as E.M.H.Esmail
& Sons / c/a J.Rosenthal & Sons, Ltd.

CIF kupoprodaja - Vještačenje je mjerodavno za stranke iako je znanstveno neprecizno, ako stranke mogu opravdano pretpostaviti kod ugovaranja karakteristika da se vještačko mišljenje može dati samo s aproksimativnom tačnošću. - Ako se radi o partiji robe iste kvalitete, kupac ne može prihvatiti dio robe, a dio robe otkloniti - Kao jedna roba / "shipment"-ukrcaj/ smatra se sva roba ukrcana na jedan brod, a ne samo ona koja je obuhvaćena jednom teretnicom

Prvostepeni sud je odbio prigovore tuženog CIF-kupca protiv tužbenog zahtjeva CIF-prodavaoca koji je tražio da mu CIF-kupac plati ostatak kupovnine. Tužitelj je naime CIF-ugovorom preuzeo obvezu da dobavi tuženomu poplinsku tkaninu